

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖЛІСГОСПІВ МАЛОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

С.М. Данькевич
здобувач

Інститут агроекології і природокористування НААН
(м. Київ, Україна)

e-mail: agroecologynaan@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2597-4461

В роботі при проведенні аналізу фінансового потенціалу держлісгоспів Малоого Полісся України застосовано систему показників рентабельності в контексті забезпечення збалансованого використання земель лісогосподарського призначення, яка включає: рентабельність активів, рентабельність за EBIDTA, рентабельність валового прибутку, рентабельність чистого прибутку. Досліджено, що на сьогодні потенціал фінансового забезпечення збалансованого лісогосподарського землекористування території Малоого Полісся України використовується не на достатньому рівні. У дослідженні на прикладі держлісгоспів Малоого Полісся України доведено необхідність диверсифікації джерел фінансового забезпечення процесів модернізації, реконструкції та технічного переоснащення основних засобів у лісогосподарському виробництві. Запропоновано та науково обґрунтовано теоретичні підходи щодо розширення та активізації фінансового забезпечення держлісгоспами Малоого Полісся України збалансованого використання лісогосподарських земель. При виборі лісогосподарських підприємств було враховано фактор їх географічного розташування в зоні Малоого Полісся України, щоб у подальших дослідженнях можна було провести панукраїнський аналіз в національному і ландшафтному масштабі.

Ключові слова: землі лісогосподарського призначення, фінансовий потенціал, рентабельність, збалансоване землекористування.

ВСТУП

Лісові угіддя є важливою складовою збалансованого використання земель, підтримання стійкості як окремих екосистем, так і біосфери загалом, лісові екосистеми мають найвищу екологічну стійкість і справляють найбільший вплив на зовнішнє середовище порівняно з іншими наземними екосистемами [1, с. 42]. Існуюча практика використання земель лісогосподарського призначення хоча і спирається на результати господарської діяльності, але не охоплює всіх питань і їх єдності, і тому не може задовольнити зростаючі вимоги щодо забезпечення збалансованого землекористування. У звітності висвітлюються показники лісогосподарського змісту, багато з яких мають незначне відношення до оцінки та моніторингу фінансово-економічної діяльності господарюючих суб'єктів з лісівництва та екологічного стану навколишнього середовища [2]. Актуальність досліджень щодо фінансового потенціалу держлісгоспів Малоого Полісся України значною мірою обумовлено особливостями екологічних проблем цього регіону. Даний регіон має потужний природно-ресурсний потенціал і створює всі умови для природоохоронної діяльності, оскільки ліси, луки і болота займають до 60% його площі. Проте ліси на території Малоого

Полісся України збереглися на ділянках із найменш родючими слабопідзолистими ґрунтами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Прагнення винайти чинники стабілізації й заходи підвищення фінансового потенціалу підприємств є метою багатьох економічних досліджень вітчизняних вчених, що є надзвичайно актуальним в умовах сьогодення. Пріоритети та механізми формування підґрунтя фінансування розвитку збалансованого землекористування розглядаються у працях Бутрим О.В. [3], Дребот О.І. [1; 6], Касюхнич В.Ю. [4], Паляничко Н.І. [5], Фурдичка О.І. [2]. Практичні та методичні аспекти оцінки фінансового потенціалу підприємств досліджено в працях Селезня О.М. [7], Яреми І.І. [8], теоретичні підходи оцінки фінансової результативності та ефективності функціонування підприємств досліджено в працях [9]. Рентабельність діяльності лісогосподарських підприємств, як складової оцінки їх фінансового потенціалу, досліджено в працях Дзюбенко О.М. [10; 11]. Незважаючи на певний науковий доробок, еколого-економічна ситуація в лісогосподарському землекористуванні України на сьогодні зумовлює необхідність

подальшого дослідження й обґрунтування широкого спектра теоретичних і прикладних аспектів особливостей посилення фінансового потенціалу для забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Враховуючи комплексний характер цієї проблеми, система питань з розвитку фінансового потенціалу забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування потребує додаткового вивчення, виходячи з існуючих економічних умов.

Метою статті є дослідження на прикладі державних лісгосподарських підприємств зони Малого Полісся України рівня фінансового потенціалу як ключової складової досягнення збалансованого рівня використання земель лісгосподарського призначення, виходячи з результатів виробничо-господарської діяльності, а також з врахуванням динаміки забезпеченості основними засобами.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи наукового пізнання, фундаментальні положення та принципи економіки природокористування, що висвітлені у працях вітчизняних вчених з проблем фінансового забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування. Для виконання поставлених завдань використовували статистичний аналіз, фінансовий аналіз (горизонтальний, порівняльний, вертикальний та факторний), графічний, абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків). Аналіз системи показників проведений на прикладі державних лісгосподарських підприємств, розташованих на території регіону Малого Полісся України: «Бродівське лісове господарство», «Бузьке лісове господарство», «Жовківське лісове господарство», «Рава-Руське лісове господарство», «Радехівське лісомисливське господарство». У ході дослідження було проведено аналіз показників звітів зазначених лісгосподарських підприємств шляхом дослідження веб-сайтів та онлайн-сервісу ProZvit (у вільному доступі база даних за підприємствами з 2016 року).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Збалансоване використання земель лісгосподарського призначення — це система заходів, при якій досягається динамічна рівновага лісокористування з екологічною системою на основі врахування природних якостей лісових екосистем, властивостей земель лісгосподарського призначення, їх цінності та особливостей природно-просторового розташування, що забезпечить отримання широкого спектра

соціальних, економічних, екологічних та культурних вигод для нинішнього і майбутніх поколінь. Водночас впровадження збалансованого лісгосподарського землекористування потребує фінансового забезпечення, а індикаторами ефективності використання коштів можна розглядати динаміку як економічних показників, так і екологічних, які характеризують якість впровадження заходів. Науковці [7] фінансовий потенціал підприємств розглядають як «сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для досягнення загальностратегічних цілей», що є необхідною передумовою прийняття стратегічних управлінських рішень. Розвиток системи управління сучасними процесами природокористування завдяки удосконаленню фінансово-економічних регуляторів набуває значення ключового фактора на шляху досягнення збалансованого використання земель [5].

За відомчим підпорядкуванням найбільша площа лісових земель України (близько 73%) перебуває у користуванні лісгосподарських підприємств, які координуються Держлісагентством [12]. Основними суб'єктами лісгосподарської діяльності сфери управління Держлісагентства на території регіону Малого Полісся України, які забезпечують використання земель лісгосподарського призначення, як джерела продуктивності лісових екосистем, сприяють досягненню оптимальної лісистості, зокрема шляхом створення лісових культур та сприяння природному поновленню, є державні лісгосподарські підприємства (ДП): «Бродівське лісове господарство», «Бузьке лісове господарство», «Жовківське лісове господарство», «Рава-Руське лісове господарство», «Радехівське лісомисливське господарство» (табл. 1).

Найбільш повну оцінку ефективності діяльності підприємства можливо отримати за результатами аналізу показників рентабельності [9], адже загальновідомо, що показники рентабельності характеризують внутрішні резерви суб'єкта господарювання для розвитку в перспективі. За дослідженнями [2], економіку лісівництва й екологічний стан лісових екосистем характеризують узагальнюючі показники, у тому числі рентабельність виробництва. Також за дослідженнями [10] оцінка рентабельності діяльності лісгосподарських підприємств є складовою оцінки їх фінансового потенціалу. Для держлісгоспів Малого Полісся України, з урахуванням виявлених у процесі аналізу слабких і сильних сторін, а також можливостей і загроз, вважаємо за доцільне проаналізувати такі показники: рентабельність валового прибутку, рентабельність за EBITDA, рентабель-

Держлісгоспи регіону Мале Полісся України

Лісгосподарські підприємства	Загальна площа, тис. га	% (від площі Мале Полісся України)	Проведення лісовідновлювальних робіт, 2019 р. (% від площі лісгоспу)
ДП «Бродівське лісове господарство»	26,2	3,02	0,76
ДП «Буське лісове господарство»	25,3	2,91	0,79
ДП «Жовківське лісове господарство»	33,7	3,88	0,59
ДП «Рава-Руське лісове господарство»	31,9	3,67	0,31
ДП «Радехівське лісомисливське господарство»	35,0	4,04	0,57

Джерело: сформовано автором за даними [13; 14; 15; 16; 17; 18].

ність чистого прибутку, рентабельність активів (табл. 2).

Наведені вище показники дають загальну оцінку фінансового потенціалу лісгосподарських підприємств Мале Полісся України для забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Отже, всі лісгосподарські підприємства Мале Полісся України є прибутковими за досліджуваній період. Але держлісгоспам необхідно акцентувати особливу увагу на необхідності підвищення результативності використання ресурсів підприємств. Показники рентабельності не мають будь-яких нормативних (граничних) значень. Водночас за дослідженнями [20] нормою рентабельності чистого прибутку є діапазон в межах 6–12%. За досліджуваній період лише ДП «Бродівське лісове господарство» у 2016 р. досягло рівня рентабельності чистого прибутку у межах зазначеного діапазону. Інші держлісгоспи Мале Полісся України мали нижчий рівень рентабельності чистого прибутку за 2016–2019 рр. — в межах 0,96–5,21%. Проте у ДП «Бродівське лісове господарство» усі досліджувані показники рентабельності мали тенденцію до зменшення, також серед негативних тенденцій упродовж 2016–2019 рр. варто відмітити зменшення рентабельності активів у ДП «Буське лісове господарство», «Жовківський лісгосп», «Радехівське лісомисливське господарство». Серед позитивних тенденцій: у ДП «Рава-Руське лісове господарство» зростання рентабельності за ЕВІДТА з 7,49% до 9,85%, зростання рентабельності активів від 6,79% до 8,12%; стабільно високі значення рентабельності валового прибутку у ДП «Буське лісове господарство» — від 24,2% до 37,18%, у ДП «Рава-Руське лісове господарство» — від

24,42% до 31,7%; у ДП «Радехівське лісомисливське господарство» зростання рентабельності за ЕВІДТА від 5,94% до 6,92%.

Із застосуванням методу горизонтального фінансового аналізу нами визначено відносні відхилення показників рентабельності звітнього періоду від попереднього та базового по кожному державному лісгосподарському підприємству Мале Полісся України, а також у середньому по держлісгоспах Мале Полісся України та Державному агентству лісових ресурсів України (табл. 3).

Аналітичне оцінювання показників рентабельності в підсумку характеризує можливість держлісгоспів фінансувати видатки на забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Динаміка, наведена в табл. 3 свідчить про зменшення фінансових можливостей лісгосподарських підприємств для забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування. За період 2016–2019 рр. коефіцієнт варіації середнього значення показника рентабельності валового прибутку держлісгоспів Мале Полісся України становить 0,36; коефіцієнт варіації рентабельності за ЕВІДТА — 0,46; коефіцієнт варіації рентабельності чистого прибутку — 1,10; коефіцієнт варіації рентабельності активів — 1,09. Аналізуючи фінансовий потенціал з точки зору стабільності ведення лісгосподарської діяльності, відмітимо, що коефіцієнти варіації рентабельності чистого прибутку та варіації рентабельності активів у середньому по держлісгоспах Мале Полісся України мають різкі коливання і їх значення перевищують 1. Науковці [9] рентабельність активів відносять до найбільш значущих показників оцінки прибутку підприємства. Оцінка

Таблиця 2

**Експрес-аналіз ефективності діяльності державних лісгосподарських підприємств
Малого Полісся України за 2016–2019 рр.**

Назва показника	Одиниця виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
<i>«Бродівське лісове господарство»</i>					
Рентабельність валового прибутку	%	23,57	18,19	16,43	16,17
Рентабельність за ЕВІДТА	%	14,65	9,18	8,77	6,48
Рентабельність чистого прибутку	%	8,18	3,8	3,44	1,9
Рентабельність активів	%	25,25	11,61	13,48	6,21
<i>«Бузьке лісове господарство»</i>					
Рентабельність валового прибутку	%	37,18	28,01	24,2	30,06
Рентабельність за ЕВІДТА	%	5,77	4,96	4,63	5,37
Рентабельність чистого прибутку	%	2,56	1,68	1,24	1,68
Рентабельність активів	%	8,09	4,68	5,01	4,49
<i>«Жовківський лісгосп»</i>					
Рентабельність валового прибутку	%	27	21,23	20,52	20,09
Рентабельність за ЕВІДТА	%	9,12	6,71	6,49	7,28
Рентабельність чистого прибутку	%	5,21	3,77	2,75	2,98
Рентабельність активів	%	22,17	14,11	10,23	9,54
<i>«Рава-Руське лісове господарство»</i>					
Рентабельність валового прибутку	%	31,7	27,81	27,86	24,42
Рентабельність за ЕВІДТА	%	7,49	9,84	10,12	9,85
Рентабельність чистого прибутку	%	2,52	2,42	1,89	2,6
Рентабельність активів	%	6,79	6,96	7,27	8,12
<i>«Радехівське лісомисливське господарство»</i>					
Рентабельність валового прибутку	%	22,27	19,04	15,9	15,08
Рентабельність за ЕВІДТА	%	5,94	6,65	7,29	6,92
Рентабельність чистого прибутку	%	2,12	1,35	1,26	0,96
Рентабельність активів	%	6,67	3,43	3,61	2,62

Джерело: сформовано автором за даними [19].

коефіцієнта варіації рентабельності активів порівняно з коефіцієнтом варіації рентабельності чистого прибутку у середньому по держлісгоспах Малого Полісся України свідчить про іммобілізацію власного капіталу та погіршення у 2019 р. порівняно з 2016 р. ситуації з фінансовим забезпеченням збалансованого землекористування Малого Полісся України. Розглядаючи ефективність використання активів, необхідно відзначити, що держлісгоспи не однаково ефективно використовують капітал — діапазон середнього значення рентабельності активів становить від 4,08% до 14,14%. За пе-

ріод 2016–2019 рр. найвище середнє значення рентабельності активів мають «Бродівське лісове господарство» (14,14%) та «Жовківський лісгосп» (14,01%), що на перший погляд може свідчити про більш ефективне використання активів, проте, як ми уже зазначали, існує негативна тенденція зменшення усіх показників рентабельності у ДП «Бродівське лісове господарство». Оскільки показники рентабельності використовуються зокрема в цілях формування інвестиційної політики, то залучення капіталу буде більш доцільним тоді, коли рентабельність активів підприємства буде вищою за відсоткову

Динаміка відносного відхилення показників рентабельності держлісгоспів
Малого Полісся України за 2016–2019 рр.

Назва показника	2017/2016 рр.	2018/2017 рр.	2019/2018 рр.	2019/2016 рр.
<i>«Бродівське лісове господарство»</i>				
Рентабельність валового прибутку	-22,826	-9,676	-1,582	-31,396
Рентабельність за ЕВІДТА	-37,338	-4,466	-26,112	-55,768
Рентабельність чистого прибутку	-53,545	-9,474	-44,767	-76,773
Рентабельність активів	-54,020	16,107	-53,932	-75,406
<i>«Буське лісове господарство»</i>				
Рентабельність валового прибутку	-24,664	-13,602	24,215	-19,150
Рентабельність за ЕВІДТА	-14,038	-6,653	15,983	-6,932
Рентабельність чистого прибутку	-34,375	-26,190	35,484	-34,375
Рентабельність активів	-42,151	7,051	-10,379	-44,499
<i>«Жовківський лісгосп»</i>				
Рентабельність валового прибутку	-21,370	-3,344	-2,096	-25,593
Рентабельність за ЕВІДТА	-26,425	-3,279	12,173	-20,175
Рентабельність чистого прибутку	-27,639	-27,056	8,364	-42,802
Рентабельність активів	-36,355	-27,498	-6,745	-56,969
<i>«Рава-Руське лісове господарство»</i>				
Рентабельність валового прибутку	-12,271	0,180	-12,347	-22,965
Рентабельність за ЕВІДТА	31,375	2,846	-2,668	31,509
Рентабельність чистого прибутку	-3,968	-21,901	37,566	3,175
Рентабельність активів	2,504	4,454	11,692	19,588
<i>«Радехівське лісомисливське господарство»</i>				
Рентабельність валового прибутку	-14,504	-16,492	-5,157	-32,286
Рентабельність за ЕВІДТА	11,953	9,624	-5,075	16,498
Рентабельність чистого прибутку	-36,321	-6,667	-23,810	-54,717
Рентабельність активів	-48,576	5,248	-27,424	-60,720
<i>У середньому по держлісгоспах Малого Полісся України</i>				
Рентабельність валового прибутку	-19,362	-8,199	0,867	-25,332
Рентабельність за ЕВІДТА	-13,102	-0,107	-3,753	-16,453
Рентабельність чистого прибутку	-36,765	-18,740	-4,348	-50,850
Рентабельність активів	-40,858	-2,917	-21,768	-55,082

Закінчення табл. 3

Назва показника	2017/2016 рр.	2018/2017 рр.	2019/2018 рр.	2019/2016 рр.
<i>Державне агентство лісових ресурсів</i>				
Рентабельність валового прибутку	-10,601	-6,324	-10,970	-25,442
Рентабельність за ЕВІДТА	-16,484	-14,474	-9,231	-35,165
Рентабельність чистого прибутку	-22,917	-24,324	-32,143	-60,417
Рентабельність активів	-25,333	-13,393	-43,299	-63,333

Джерело: розраховано автором за даними [19].

ставку запозичень. Таким чином, від збалансування співвідношень власного і позикового капіталу значною мірою залежить фінансовий стан підприємства. Узагальнюючи результати проведеного експрес-аналізу ефективності діяльності державних лісгосподарських підприємств Малого Полісся України за 2016–2019 рр., можна зробити висновок, що впровадження ефективної політики управління оборотними активами забезпечить максимізацію прибутку підприємств з подальшим його спрямуванням на забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування.

Середні значення за період 2016–2019 рр. показників рентабельності валового прибутку, рентабельності за ЕВІДТА, чистого прибутку та рентабельності активів стали підставою для ранжування держлісгоспів Малого Полісся України за вагомістю їх фінансового потенціалу для забезпечення збалансованого викорис-

тання земель лісгосподарського призначення (табл. 4).

ДП «Бродівське лісове господарство» хоча і має негативну тенденцію зниження досліджуваних показників рентабельності, проте займає перше місце серед держлісгоспів Малого Полісся України за визначеними критеріями у середньому за період 2016–2019 рр., а отже має найвищий фінансовий потенціал для забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування, можливостей комплексно-послідовного вирішення екологічних проблем.

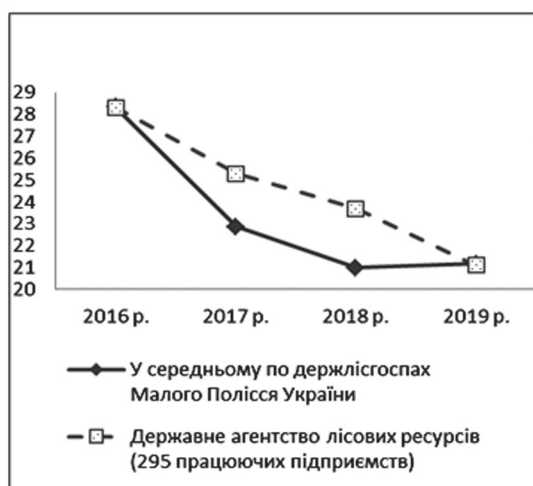
Проведений нами аналіз фінансових результатів базується також на порівнянні середніх показників рентабельності підприємств Малого Полісся України із середніми показниками по органу управління — Державному агентству лісових ресурсів за 2016–2019 рр. (рис. 1).

Таблиця 4

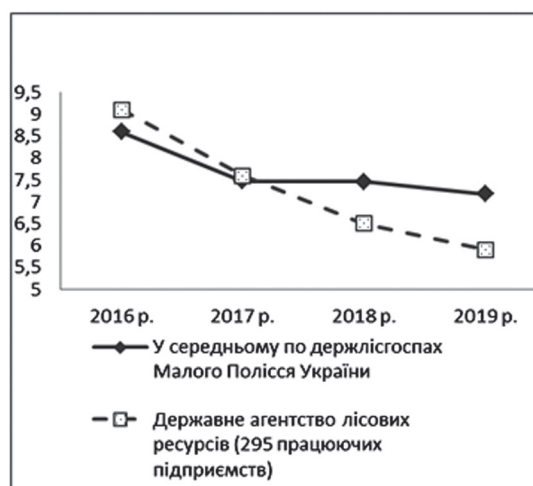
Ранжування держлісгоспів Малого Полісся України за вагомістю фінансового потенціалу у забезпеченні збалансованого землекористування (2016–2019 рр.)

Держлісгоспи	Ранжування (місце) за критеріями				Місце
	Рентабельність валового прибутку	Рентабельність за ЕВІДТА	Рентабельність чистого прибутку	Рентабельність активів	
«Бродівське лісове господарство»	4	1	1	1	1
«Жовківський лісгосп»	3	3	2	2	2
«Рава-Руське лісове господарство»	2	2	3	3	2
«Буське лісове господарство»	1	5	4	4	3
«Радехівське лісомисливське господарство»	5	4	5	5	4

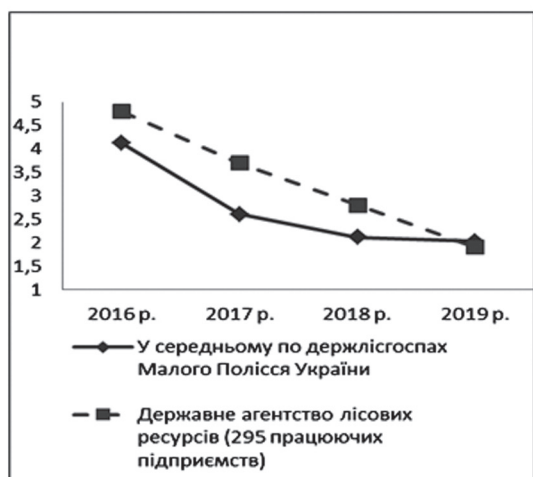
Джерело: сформовано автором за даними [19].

а) рентабельність валового прибутку;

б) рентабельність за EBITDA;

в) рентабельність чистого прибутку;

г) рентабельність активів

Рис. 1. Рентабельність діяльності держлісгоспів Мало́го Полісся України та підприємств сфери управління Державного агентства лісових ресурсів за 2016–2019 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [19].

Аналізуючи рентабельність основних фінансових результатів в середньому по держлісгоспах Мало́го Полісся України та підприємствах сфери управління Державного агентства лісових ресурсів відзначимо, що 2019 р. втратив свої позиції відносно 2016 р. (рис. 1). Науковці [21, с. 294–299] до причин значного зниження рівня рентабельності та прибутковості лісгосподарських підприємств відносять негативні наслідки у економіці, поглиблення світової та внутрішньодержавної економічної кризи. Така перманентність з одночасною активізацією негативних тенденцій при використанні земель лісгосподарського призначення — це сигнал для інтенсифікації процесів інвестицій, адже постійне зниження технічного

і технологічного забезпечення лісової галузі є однією з причин зниження еколого-економічної ефективності розвитку лісгосподарського землекористування.

Вчені [22] пропонують, щоб в доповнення до абсолютних даних у звітності лісгосподарських підприємств наводилися відносні економічні показники, наприклад, такі як прибуток на гектар лісових земель, на м³ заготовленої деревини або на одного працівника, реалізація деревини на гектар продуктивного лісу тощо. На їх думку, зазначене зробило б порівняння більш простим і очевидним, оскільки наявність таких індикаторів для всіх суб'єктів лісгосподарської діяльності дало б більш чітке уявлення про ефективність їх діяльності, замість того,

щоб мати багато несумісних даних. Показник рентабельності за ЕВІТДА входить до числа найбільш широко використовуваних відносних показників прибутковості підприємства при проведенні аналізу ефективності господарювання різних підприємств однієї галузі. Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за ЕВІТДА характеризує фінансовий результат діяльності підприємства до вирахування дивідендів, витрат на обслуговування боргу, нарахування амортизації та оподаткування [23]. Рентабельність за ЕВІТДА є одним з основних критеріїв, що дає змогу порівнювати компанії з різними обліковими політиками і різними методами та способами амортизації. Показник рентабельності за ЕВІТДА надає можливість оцінити чистий грошовий дохід підприємства, що, своєю чергою, характеризує його платоспроможність, а тому цей показник є одним із значущих для інвесторів. Хоча рентабельність за ЕВІТДА за 2016–2019 рр. (рис. 1, б) і має стійку тенденцію до зниження, проте в середньому по держлісгоспах Малого Полісся України абсолютне перевищення цього показника у 2019 р. становить 1,28% (відносно 22%) порівняно з підприємствами сфери управління Державного агентства лісових ресурсів. Оскільки основне призначення ЕВІТДА — це порівняння різних підприємств, що працюють в одній галузі, то наведені статистичні показники є наглядним прикладом потенціалу держлісгоспів Малого Полісся України у забезпеченні збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Саме за допомогою даних показників потенційні інвестори можуть визначити ефективність та доціль-

ність вкладання коштів у розвиток лісгосподарської діяльності саме на території Малого Полісся України.

Вартісна оцінка операційних витрат держлісгоспів Малого Полісся України за період 2016–2019 рр. (рис. 2) свідчить про інтенсивність кризи та потенціал ринку інвестицій у секторі лісового господарства.

Найбільшу частку за період 2016–2019 рр. у структурі витрат держлісгоспів Малого Полісся України мали витрати на оплату праці — у середньому 40,1%, найменшу частку — амортизація основних засобів, яка становила в середньому 3,9% за період спостережень. Скорочення зазнали матеріальні витрати: від 34,65% у 2016 р. до 32,4% у 2019 р. Очевидним є те, що фінансових можливостей самих лісгосподарських підприємств Малого Полісся України замало для перебудови виробничо-технічної бази галузі, активізації процесів заміни фізично спрацьованої та морально застарілої техніки, машин і обладнання. Водночас, при застосуванні системи фінансово-економічних інструментів і методів щодо формування збалансованої структури операційних витрат лісгосподарської діяльності, назріла потреба залучення екологічно спрямованих інвестицій та економічних важелів стимулювання такої інвестиційної діяльності.

Фінансовий потенціал стає чинником, що впливає на фінансові, кредитні, інвестиційні, інтеграційні та інші відносини між економічними суб'єктами у процесі їх діяльності на різних рівнях та сферах функціонування [7]. Про інтенсивність кризи та потенціал ринку інвестицій у секторі лісового господарства також

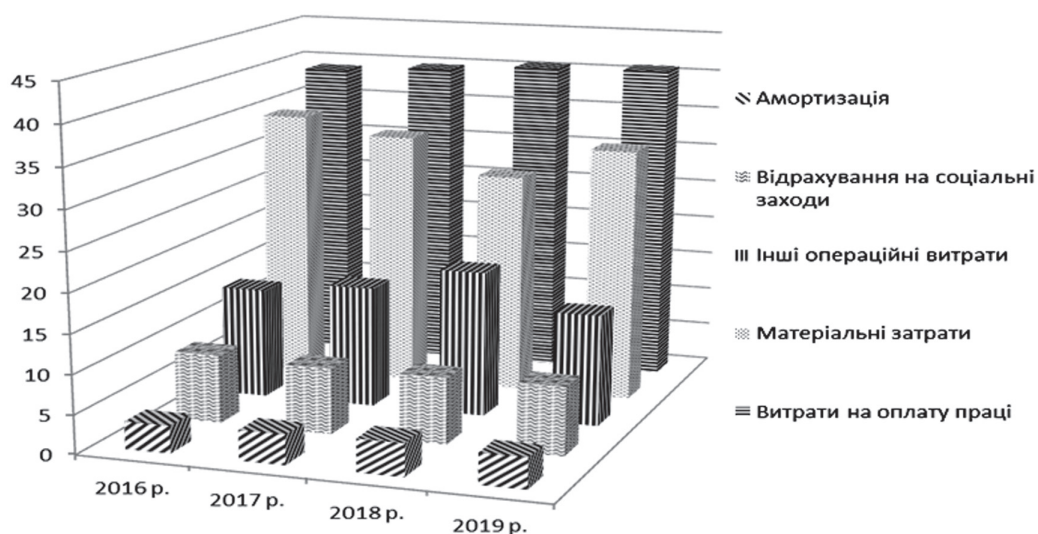

Рис. 2. Структура операційних витрат у середньому по держлісгоспах Малого Полісся України, %
Джерело: сформовано автором на основі [19].

свідчить вертикальний фінансовий аналіз щодо структури операційних витрат у держлісгоспах Малого Полісся України (табл. 5).

Структура витрат держлісгоспів на виробництво лісгосподарської продукції є наглядним показником інвестиційної кризи лісо-

вого сектору території Малого Полісся України (табл. 5). Амортизація є відображенням необхідності оновлення виробничих фондів суб'єктів господарювання. Характерною рисою функціонування вітчизняного лісового сектору є інвестиційний дефіцит у лісовому господарстві,

Таблиця 5

Структура операційних витрат в держлісгоспах Малого Полісся України за 2016–2019 рр.

Назва показника	Одиниці виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відносне відхилення 2019 до 2016, %
<i>«Бродівське лісове господарство»</i>						
Матеріальні затрати	%	36,3	38,4	36,5	43,6	20,1
Витрати на оплату праці	%	44,7	44,3	47,2	42,1	-5,8
Відрахування на соціальні заходи	%	10,7	9,7	10,4	9,3	-13,1
Амортизація	%	4,2	3,8	4,0	3,3	-21,4
Інші операційні витрати	%	4,1	3,8	1,9	1,7	-58,5
<i>«Буське лісове господарство»</i>						
Матеріальні затрати	%	40,2	24,5	24,3	27,1	-32,6
Витрати на оплату праці	%	33,3	31,8	27,1	27,3	-18,0
Відрахування на соціальні заходи	%	7,3	6,0	5,2	5,3	-27,4
Амортизація	%	2,9	2,9	2,5	3,2	10,3
Інші операційні витрати	%	16,3	34,8	40,9	37,1	127,6
<i>«Жовківський лісгосп»</i>						
Матеріальні затрати	%	27,6	24,9	25,1	24,7	-10,5
Витрати на оплату праці	%	42,9	44,0	45,5	51,3	19,6
Відрахування на соціальні заходи	%	9,3	9,4	9,8	11,2	20,4
Амортизація	%	2,4	2,0	2,8	3,5	45,8
Інші операційні витрати	%	17,8	19,7	16,8	9,3	-47,8
<i>«Рава-Руське лісове господарство»</i>						
Матеріальні затрати	%	29,9	26,8	21,1	20,9	-30,1
Витрати на оплату праці	%	28,7	29,1	28,0	33,4	16,4
Відрахування на соціальні заходи	%	5,5	5,4	5,2	6,2	12,7
Амортизація	%	3,0	5,3	6,0	5,8	93,3
Інші операційні витрати	%	32,9	33,4	39,7	33,7	2,4
<i>«Радехівське лісомисливське господарство»</i>						
Матеріальні затрати	%	34,7	35,1	20,8	25,1	-27,7
Витрати на оплату праці	%	37,1	42,2	49,4	50,4	35,8
Відрахування на соціальні заходи	%	7,9	9,0	10,5	11,1	40,5
Амортизація	%	3,3	4,2	5,8	4,9	48,5
Інші операційні витрати	%	17,0	9,7	13,5	8,5	-50,0

Джерело: сформовано автором за даними [19].

що не дозволяє забезпечити прийнятний рівень капіталізації і підвищити частку продукції з високою доданою вартістю у лісопереробних підрозділах державних лісгосподарських підприємств, що негативним чином відображається на спроможності цих суб'єктів господарювання інвестувати достатній обсяг коштів у відтворення лісоресурсного потенціалу [11]. Високі темпи приросту амортизаційних відрахувань у ДП «Рава-Руське лісове господарство», «Радеківське лісомисливське господарство» та «Жовківський лісгосп» свідчать про пришвидшене формування внутрішніх джерел модернізації та оновлення індустрії лісорозведення, лісозаготівель та деревообробки. Основним джерелом фінансування більшості інвестиційних проектів в Україні є власні кошти підприємств, які в умовах стагнації економіки і зниження прибутковості всіх секторів економіки дуже незначні [6].

Рівень рентабельності лісгосподарського виробництва у першу чергу залежить від забезпеченості підприємств відповідними технічними засобами, обладнанням [8, с. 102]. Одним із важливих чинників інвестиційного розвитку лісового господарства, а відтак і забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення, є залежність обсягів виробництва від темпів техніко-технологічного оновлення основних засобів. В основі проведеного нами факторного аналізу лежить оцінювання забезпеченості основними засобами виробництва держлісгоспів Малеого Полісся України (табл. 6).

Темпи приросту первісної вартості основних засобів держлісгоспів Малеого Полісся України свідчать про зростання капітальних видатків у придбання виробничого обладнання, устаткування, машин, механізмів. Проте наявне технічне забезпечення лісгосподарсько-

Таблиця 6

Динаміка забезпеченості основними засобами держлісгоспів Малеого Полісся України

Назва показника	Одиниця виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 до 2016, %
<i>«Бродівське лісове господарство»</i>						
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	38697	40746	48379	52467	135,6
Спрацювання основних засобів	тис. грн	21186	26511	33344	38551	182,0
Спрацювання основних засобів	%	54,7	65,1	68,9	73,5	134,4
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	66,7	54,3	57,3	53,0	79,5
<i>«Буське лісове господарство»</i>						
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	12941	17804	20339	20594	159,1
Знос основних засобів	тис. грн	5122	6272	8160	10129	197,8
Знос основних засобів	%	39,6	35,2	40,1	49,2	124,2
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	30,9	45,6	48,2	41,4	134,0
<i>«Жовківський лісгосп»</i>						
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	13025	16680	18701	21763	167,1
Знос основних засобів	тис. грн	10074	10692	12070	13602	135,0
Знос основних засобів	%	77,3	64,1	64,5	62,5	80,9
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	8,8	17,8	19,7	24,2	275,0
<i>«Рава-Руське лісове господарство»</i>						
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	12141	24403	27212	28095	231,4
Спрацювання основних засобів	тис. грн	7169	10101	14534	18152	253,2

Закінчення табл. 6

Назва показника	Одиниця виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 до 2016, %
Спрацювання основних засобів	%	59,0	41,4	53,4	64,6	109,5
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	15,6	44,9	39,8	31,2	200,0
<i>«Радехівське лісомисливське господарство»</i>						
Первісна вартість основних засобів	тис. грн	22152	26997	30277	29634	133,8
Спрацювання основних засобів	тис. грн	10159	12784	16310	19542	192,4
Спрацювання основних засобів	%	45,9	47,4	53,9	65,9	143,6
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	34,2	40,6	39,9	28,8	84,2
<i>У середньому по держлісгоспах Малого Полісся України</i>						
Спрацювання основних засобів	%	54,3	52,4	58,3	65,5	120,6
Забезпеченість основними засобами (залишкова вартість у розрахунку на 100 га площі)	тис. грн	29,7	39,6	39,8	34,6	116,5

Джерело: сформовано автором за даними [19].

го виробництва на території Малого Полісся України має значне фізичне та моральне спрацювання (табл. 6). Так, за 2016–2019 рр. темпи приросту зносу основних засобів у середньому по держлісгоспах Малого Полісся України перевищують темпи зростання забезпеченості основними засобами. Наведений статистичний аналіз свідчить про необхідність оновлення виробничого обладнання лісгосподарської діяльності шляхом удосконалення інструменту інвестицій у складі фінансово-економічного механізму забезпечення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Адже інвестиції напряду впливають на темпи розвитку лісгосподарського виробництва, стимулюють гарантування досягнення збалансованого використання земель лісгосподарського призначення та напряду визначають рівень матеріально-технічного забезпечення, і передусім, рівень модернізації, реконструкції та технічного переоснащення основних засобів лісгосподарських підприємств як лісового господарства, так і лісопереробних підрозділів. Від обсягів і ефективності інвестицій залежить швидкість відтворювальних процесів у використанні земель лісгосподарського призначення, забезпечення позитивних якісних змін у природоохоронній діяльності, а відтак і досягнення збалансованого рівня лісгосподарського землекористування. Своєю чергою, рентабельність поступово стає залежною від екологічної результативності виробництва [3]. Тобто за-

безпечення збалансованого лісгосподарського землекористування не суперечить зростанню економічної ефективності використання земель лісгосподарського призначення. Зазначене свідчить про необхідність формування інвестиційної привабливості лісгосподарського землекористування на основі врахування екологічних пріоритетів підвищення економічної ефективності використання ресурсів. Проте нині більшість інвестування в лісокористуванні спрямовано на звичайну заміну чи ремонт застарілого обладнання, а процес впровадження новітніх екологічних та ресурсощадних технологій лишається без належного фінансування, що разом з недовіками чинного законодавства у сфері лісокористування не дає змоги підвищувати ефективність господарської діяльності [4]. Необхідна активізація процесів модернізації та реконструкції основних засобів у лісгосподарському виробництві та впровадження сучасних екологічних технологій. Підсумовуючи викладене, наголосимо, що фінансове забезпечення збалансованого рівня лісгосподарського землекористування території Малого Полісся України розвинуто не на достатньому рівні. В комплексі ситуація говорить про необхідність перерозподілу напрямів та обсягів грошових потоків у секторі лісгосподарського землекористування з пріоритетом використання фінансових ресурсів на забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування.

ВИСНОВКИ

Результати аналізу основних показників виробничо-господарської діяльності держлісгоспів Малого Полісся України засвідчують, що державні підприємства як постійні лісокористувачі демонструють прибуткову діяльність і відповідно мають необхідні передумови для реалізації цілей збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. Проте останнім часом потенціал фінансових передумов забезпечення збалансованого рівня лісгосподарського землекористування держлісгоспами Малого Полісся України використовується не на достатньому рівні, оскільки лишається не повністю задіяним інструмент ефективного використання активів, оновлення

основних засобів. За результатами проведеного аналізу фінансового потенціалу держлісгоспів Малого Полісся України запропоновано активізувати процеси модернізації та реконструкції основних засобів у лісгосподарському виробництві шляхом використання інвестицій з метою забезпечення збалансованого лісгосподарського землекористування.

Визначення територіальних особливостей лісгосподарських підприємств Малого Полісся України надає можливість трансформації результатів досліджень на інші регіони, що сприятиме забезпеченню збалансованого використання земель лісгосподарського призначення в національному масштабі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шершун М.Х., Дребот О.І. Економіка природокористування лісових екосистем: навчальний посібник. Київ: ДІА, 2017. 264 с.
2. Фурдичко О.І. Формування сучасних еколого-економічних відносин у галузі українського лісівництва. *Економіка України*. 2014. № 10. С. 67–78.
3. Бутрим О.В. Теоретико-методологічні основи формування внутрішнього вуглецевого ринку в контексті збалансованого розвитку агросфери: монографія / за наук. ред. О.І. Дребот. Київ: ДІА, 2018. 356 с.
4. Касюхнич В.Ю. Ефективність використання природно-ресурсного потенціалу земель лісгосподарського призначення. *Збалансоване природокористування*. 2017. № 2. С. 134–139.
5. Паляничко Н.І. Фінансово-економічне забезпечення збалансованого використання земельних ресурсів України / за наук. ред. акад. НААН О.І. Фурдичка; Нац. акад. аграр. наук України, Ін-т агро-екології і природокористування. Київ: ДІА, 2017. 240 с.
6. Дребот О.І. Інституціоналізація лісового сектора економіки в контексті сталого розвитку України: моногр. Київ: ДІА, 2012. 336 с.
7. Селезень О.М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Вип. 4 (71). 2017. С. 96–99.
8. Ярема І.І. Еколого-економічні пріоритети оптимізації лісгосподарської діяльності (на прикладі Львівського ОУЛМГ). *Збалансоване природокористування*. 2019. № 3. (2019). С. 96–108. <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2019.185893>.
9. Максимова М. В., Чередниченко Д.С. Теоретичні підходи до формування системи показників оцінки прибутку підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. (2019). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.8.44>.
10. Дзюбенко О.М. Підходи до економічного аналізу рентабельності лісгосподарських підприємств. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2018. № 1 (83). (2018). С. 9–14. [https://doi.org/10.26642/jen-2018-1\(83\)-9-14](https://doi.org/10.26642/jen-2018-1(83)-9-14).
11. Дзюбенко О.М. Формування інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку лісового господарства в контексті підвищення ефективності використання лісоресурсного потенціалу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 49–58.
12. Публічний звіт Державного агентства лісових ресурсів України за 2019 рік. URL: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2020/26022020/%D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%20%D0%94%D0%90%D0%9B%D0%A0%D0%A3%20%D0%97%D0%90%202019%20%D0%A0%D0%86%D0%9A.pdf.
13. Державного підприємства «Бродівське лісове господарство». URL: <http://xn---9sbjqqonn2q.xn--jlamh/>.
14. Державного підприємства «Буське лісове господарство». URL: <http://buskglg.ucoz.ua/>.
15. Державного підприємства «Жовківське лісове господарство». URL: <http://zhovkvalg.at.ua/>.
16. Державного підприємства «Рава-Руське лісове господарство». URL: <https://rawalis.net/golovna.html>.
17. Державного підприємства «Радехівське лісомисливське господарство». URL: <http://radekhivforest.org.ua/>.
18. Державного агентства лісових ресурсів. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>.
19. ProZvit: онлайн-сервіс. URL: <https://prozvit.com.ua/>.

20. Палійчук Є.С., Шипович М.І. Ефективні методи підвищення прибутковості на ВАТ «Мукачівський верстатозавод» на сучасному етапі. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5964>.
21. Мельниченко Н.В. Фінансовий стан лісогосподарських підприємств Житомирщини та перспективи їх розвитку. *Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку*: зб. матеріалів учасн. наук.-практ. конф. студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчених і викладачів (Малин, 22 бер. 2018 р.). Малин: Вид-во МЛТК, 2018. С. 332.
22. Liubachyna A., Secco L., Pettenella D. Reporting practices of State Forest Enterprises in Europe. *Forest Policy and Economics*. 2017. Vol. 78. P. 162–172. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2017.01.019>
23. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проєкту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара: наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 № 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text>.

FINANCIAL POTENTIAL OF STATE FORESTRY OF SMALL POLISSYA OF UKRAINE IN PROVIDING BALANCED FOREST LAND USE

Dankevych S.
Applicant

Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: agroecologynaan@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2597-4461

In the analysis of the financial potential of state forestries of Small Polissya of Ukraine, applied a system of profitability indicators was used in the context of ensuring balanced use of forest lands, which includes: return on assets, return on EBIDTA, return on gross profit, return on net profit. It is investigated that today the potential of financial provision of balanced forest land use of the territory of Small Polissya of Ukraine is not used at a sufficient level. In the study the example of state forestries of Small Polissya of Ukraine proved the need to diversify the sources of financial support for the processes of modernization, reconstruction and technical re-equipment of fixed assets in forestry. Proposed and scientifically grounded theoretical approaches to the expansion and intensification of financial provision of state forestries of Small Polissya of Ukraine with balanced use of forest lands. The choice of forestry enterprises took into account the factor of their geographical location in the area of the Small Polissya of Ukraine, so that in further research it was possible to conduct a pan-Ukrainian analysis on a national and land scale.

Keywords: forest land, financial potential, profitability, balanced land use.

REFERENCES

1. Shershun, M.Kh., & Drebot, O.I. (2017). *Ekonomika pryrodokorystuvannya lisovykh ekosystem: navchalnyi posibnyk [Environmental Economics forest ecosystems]*. Kyiv: DIA [in Ukrainian].
2. Furdychko, O.I. (2014). Formuvannya suchasnykh ekoloho-ekonomichnykh vidnosyn u haluzi ukraïnskoho lisivnytstva [Formation of modern ecological and economic relations in the field of Ukrainian forestry]. *Ekonomika Ukrainy — Economy of Ukraine*, 10, 67–78 [in Ukrainian].
3. Butrym, O.V. (2018). *Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannya vnutrishnoho vuhletsevoho rynku v konteksti zbalansovanoho rozvytku ahrosfery: monohrafiia [Theoretical and methodological bases of formation of the internal carbon market in the context of balanced development of the agrosphere: monograph]* O.I. Drebot (Ed.). Kyiv: DIA [in Ukrainian].
4. Kasiukhnych, V.Yu. (2017). Efektyvnist vykorystannia pryrodno-resursnoho potentsialu zemel lisohospodarskoho pryznachennia [Efficiency of use of natural resource potential of forestry lands]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya — Balanced nature using*, 2, 134–139 [in Ukrainian].
5. Palianychko, N.I. (2017). *Finansovo-ekonomichne zabezpechennia zbalansovanoho vykorystannia zemelnykh resursiv Ukrainy [Financial and economic support of balanced use of land resources of Ukraine]*. O.I. Furdychko. Kyiv: DIA [in Ukrainian].
6. Drebot, O.I. (2012). *Instytutstionalizatsiia lisovoho sektora ekonomiky v konteksti staloho rozvytku Ukrainy: monohrafiia. [Institutionalization of forestry sector in the context of sustainable development of Ukraine: Monograph]*. Kyiv: DIA [in Ukrainian].
7. Selezen, O.M. (2017). Otsinka finansovoho potentsialu pidpriemstva [Assessment of the financial potential of the enterprise]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu — Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 4 (71), 96–99 [in Ukrainian].
8. Yarema, I.I. Ekoloho-ekonomichni priorytety optymizatsii lisohospodarskoi diialnosti (na prykladi Lvivs-

- koho OULMH) [Ecological and economic priorities for optimization of forestry activities (on the example of Lviv OULMG)]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya — Balanced nature using*, 3 (2019), 96–108 [in Ukrainian]. doi: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2019.185893>.
9. Maksimova, M. V., & Cherednychenko, D.S. Teoretychni pidkhody do formuvannya systemy pokaznykiv otsinky prybutku pidpryiemstva [Theoretical approaches to the formation of a system of indicators for assessing the profits of the enterprise]. *Efektyvna ekonomika*, 8 (2019) [in Ukrainian]. doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.8.44>.
 10. Dziubenko, O.M. (2018). Pidkhody do ekonomichnoho analizu rentabelnosti lisohospodarskykh pidpryiemstv [Approaches to economic analysis of profitability of forestry enterprises]. *Visnyk ZhDTU. Seriya: Ekonomichni nauky*, 1 (83), (2018), 9–14 [in Ukrainian]. doi: [https://doi.org/10.26642/jen-2018-1\(83\)-9-14](https://doi.org/10.26642/jen-2018-1(83)-9-14).
 11. Dziubenko, O.M. (2017). Formuvannya investytsiino-innovatsiinoi stratehii rozvytku lisovoho hospodarstva v konteksti pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia lisoresursnoho potentsialu [Formation of an investment and innovation strategy for forestry development in the context of increasing the efficiency of use of forest resource potential]. *Investytsiyni: praktyka ta dosvid*, 23, 49–58 [in Ukrainian].
 12. Publichnyi zvit Derzhavnogo ahentstva lisovykh resursiv Ukrainy za 2019 rik [Public report of the State Agency of Forest Resources of Ukraine for 2019]. Retrieved from: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2020/26022020/%D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%20%D0%94%D0%90%D0%9B%D0%A0%D0%A3%20%D0%97%D0%90%202019%20%D0%A0%D0%86%D0%9A.pdf [in Ukrainian].
 13. Derzhavne pidpryiemstvo «Brodivske lisove hospodarstvo»: veb-sait [State Enterprise «Brody Forestry»: website]. Retrieved from: <http://xn----9sbjqqonn2q.xn--j1amh/> [in Ukrainian].
 14. Derzhavne pidpryiemstvo «Buske lisove hospodarstvo»: veb-sait [State Enterprise «Busk forestry»: website]. Retrieved from: <http://buskglg.ucoz.ua/> [in Ukrainian].
 15. Derzhavne pidpryiemstvo «Zhovkivske lisove hospodarstvo»: veb-sait [State Enterprise «Zhovkva forestry»: website]. Retrieved from: <http://zhovkvalg.at.ua/> [in Ukrainian].
 16. Derzhavne pidpryiemstvo «Rava-Ruske lisove hospodarstvo»: veb-sait [State Enterprise «Rava-Ruska forestry»: website]. Retrieved from: <https://rawalis.net/golovna.html> [in Ukrainian].
 17. Derzhavne pidpryiemstvo «Radekhivske lisomyslyvske hospodarstvo»: veb-sait [State Enterprise «Radekhiv forestry»: website]. Retrieved from: <http://radekhivforest.org.ua/> [in Ukrainian].
 18. Derzhavnogo ahentstva lisovykh resursiv: veb-sait [State Agency of Forest Resources: website]. Retrieved from: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>.
 19. ProZvit: online service. Retrieved from: <https://prozvit.com.ua/> [in Ukrainian].
 20. Paliichuk, Ye.S., & Shypovych, M.I. (2017). Efektyvni metody pidvyshchennia prybutkovosti na VAT «Mukachivskiy verstatozavod» na suchasnomu etapi [Effective methods of increasing income on OJSC Mukachivskiy verstatozavod at the modern stage]. *Efektyvna ekonomika*, 12. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5964> [in Ukrainian].
 21. Melnychenko, N.V. (2018). Finansovyi stan lisohospodarskykh pidpryiemstv Zhytomyrshchyny ta perspektyvy yikh rozvytku [Financial condition of forestry enterprises of Zhytomyr region and prospects of their development]. *Forestry education and science: state, problems and prospects of development '18: Zbirnyk materialiv uchasnykiv naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv, mahistriv, aspirantiv, molodykh vchenykh i vykladachiv* (Malyn, 22 bereznia 2018 r.) — Collection of materials of participants of Scientific and Practical Conference of students, masters, postgraduate students, young scientists and teachers (P.332) Malyn: Vyd-vo MLTK [in Ukrainian].
 22. Liubachyna, A., Secco, L., & Pettenella D. (2017). Reporting practices of State Forest Enterprises in Europe. *Forest Policy and Economics*, 78, (2017), 162–172 [in English]. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2017.01.019>.
 23. Ministry of Finance of Ukraine (2016), Order «Approval of the Financial Condition of a Potential Beneficiary of an Investment Project Evaluation Procedure, the realization of which is envisaged on the terms of financial self-sufficiency, as well as determining the type of security for servicing and repayment of a loan provided at the expense of international financial organizations whose servicing will be carried out at the expense of the beneficiary» № 616. (2016, July 14). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#Text>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Данькевич Степан Михайлович, здобувач, Інститут агроекології і природокористування НААН (вул. Метрологічна, 12, м. Київ, Україна, 03143; e-mail: agroecologynaan@gmail.com; ORCID: 0000-0003-2597-4461).